

NUS.6 | Lavur, producziun e consum - s'occupar da situaziuns respectivas

1. Las scolaras ed ils scolars san explorar differentas furmas da lavur e plazzas da lavur.

 renviaments
AS - Emprender e reflexiun [7]
FSP - Economia e consum

Impurtanza da la lavur, munds da lavur

NUS.6.1

Las scolaras ed ils scolars ...

1			
	a	» san explorar differentes lieus da lavur en ils conturns e rapportar davart activitads, urdains da lavur tipics, vestgadira da lavur.	
	b	» san describer tratgs cuminaivels e differenzas da lavur da tegnaarchasa, activitad da gudogn e lavur voluntara (p.ex. prestaziun, salari).	
2	c	» san organisar tenor instrucziun la partiziun da la lavur sco era reflectar davart il resultat e la repartiziun da la lavur (p.ex. festa da scola, stan da vendita).	
	d	» san cumparegliar lavurs da dunnas e d'umens, numnar differenzas e discutir ponderaziuns davart l'aboliziun da malgistadads (p.ex. pussaivladads da tscherner e schanzas betg egualas).	FSP - Schlattinas ed egualitad
	e	» san explorar furmas da lavur e models da temp da lavur tar tscherts lieus da lavur e describer differenzas (p.ex. lavur manuala, intellectuala, mecanica, servetsch resp. lavur a temp cumplain, a temp parzial, lavur da pichet). lavur sco activitad, lavur sco resultat	
	f	» enconuschan motivs per dischoccupaziun e consequenzas pussaivlas per il singul e la famiglia (p.ex. midadas da las exigenzas da la professiun).	

2. Las scolaras ed ils scolars san explorar munds professionals e describer professiuns tenor criteris specifics.

 renviaments
FSP - Economia e consum

Orientaziun professiunala

NUS.6.2

Las scolaras ed ils scolars ...

1			
	a	» san describer atgnas ideas ed imaginaziuns davart professiuns dals conturns familiars e pli vasts (p.ex. activitads) e numnar professiuns.	
	b	» san rimnar infurmaziuns davart differentas professiuns ed ordinar tenor caracteristicas (p.ex. lieu da lavur, activitads, meds d'agid, vestgadira, resultats da la lavur).	MI - Retschertga e sustegn d'emprender
2	c	» san describer agens interess per professiuns e sa barattar davart professiuns desideradas e stereotips (p.ex. professiuns d'umens, professiuns da dunnas).	
	d	» san interrogar dunnas ed umens davart lur lavur professiunala e distinguer l'impurtanza da la lavur professiunala per la vita familiara.	

renviaments		
e	» san cumparegliar tschertas professiuns a maun da criteris (p.ex. professiuns dal chantun da muntogna: guardiachamona, persuna d'instrucziun da sport da naiv, guid da muntogna, selvicultur/-a da revier, pur/-a da muntogna, survegliader/-dra da chatscha) e descriver la via da scolaziun a questas professiuns (p.ex. activitads, exigenzas, carriera, formaziun supplementara).	

3. Las scolaras ed ils scolars san descriver, co che rauba vegn producida e transportada.		renviaments
<i>Elavuraziun da materia prima, produczion da rauba</i> Las scolaras ed ils scolars ...		
1	a	» enconuschan diversas materias primas e san reflectar davart lur impurtanza per il mintgadi (p.ex. laina, aua, launa, crappa).
	b	» san perseguitar e descriver vi d'exempels dal provediment quotidian, co che materia prima vegn elavurada a products (p.ex. mail - suc da maila, graun - paun, latg - chaschiel).
2	c	» san s'occupar d'infurmaziuns davart materia prima e reflectar davart lur impurtanza per l'uman (p.ex. petroli, vaider, metals).
	d	» san descriver e preschentar a maun d'exempels il process da produczion da rauba (p.ex. dal petroli als legos). ciclus da materia prima, valorisaziun
	e	» san rimnar e cumparegliar infurmaziuns davart la via da rauba (p.ex. tartuffels, t-shirt, tschigulatta, telefonin) sco era descriver process da lavur.
	f	» san s'occupar da manaschis da produczion e da servetschs dals proxims conturns e documentar andaments tipics e proceduras da produczion (p.ex. currents da rauba, proceduras da produczion, incumbensas e finamiras dal manaschi).

4. Las scolaras ed ils scolars san examinar relaziuns da barat e distinguer reglas economicas simplas.		renviaments
<i>Rollas e reglas dal cumprar, barattar, vender</i> NUS.6.4 Las scolaras ed ils scolars ...		
1		
	a » san barattar chaussas (p.ex. en il gieu, bursas da barat), scuvrir interess divergents da cumpraders e vendiders sco era describer andament ed accziuns tar il barat da rauba resp. servetschs per daners.	
	b » exploreschan relaziuns da barat (p.ex. sin il martgà emnil, en il supermartgà, en la butia d'in bain puril) e san identifitgar reglas e lur impurtanza (p.ex. purschida, dumonda, rauba per daners, conflicts d'interess, cooperaziun dals partenaris da barat). martgà da rauba, daners	
2	c » san declarar caracteristicas da meds da barat (p.ex. desiderà, stgars, purziunabel, conservabel, stget) e la funcziun da daners en fatschentas da barat.	
	d » san vender rauba (p.ex. per in project da scola) e planisar, realisar e reflectar davart il process tenor puntgs da vista economics (p.ex. custs da cumpra, custs da material, dumbers dals tocs, pretsch da vendita, reclama, marscha dal gudogn).	
	e » san intercurir vi d'exempels dal mintgadi co ch'ils pretschs sa furman e sa midan (p.ex. purschida gronda-pretsch bass, purschida pitschna-pretsch aut).	
	f » enconuschan ils tratgs fundamentals dal model dal ciclus economic simpel. barat da rauba, forza da lavur e daners tranter interpresas e chasadas	FSP - Economia e consum
	g » san identifitgar il commerzi sco liom tranter produczion e consum.	
	h » san identifitgar a maun d'exempels (p.ex. visita d'ina interpresa agricula, interpresa commerziala, rapport en las medias) reglas e connexs economics simpels (p.ex. custs da produczion, qualidad, pretsch da vendita).	
► Cumpetenza consecutiva: ELT.2.1, ELT.2.2, ELT.2.3, ELT.3.1, ELT.3.3		

5. Las scolaras ed ils scolars san percepir cundiziuns generalas dal consum sco era reflectar davart l'utilisaziun da rauba.

renviaments
FSP - Economia e consum

Giavischs, basegns, consum

NUS.6.5

Las scolaras ed ils scolars ...

1			
	a	» san numnar ed ordinar giavischs e basegns individuals da l'agen consum e cumparegliar quels cun auters sco era sviluppar differentas ideas, co ch'els pon s'ademplir giavischs e basegns (p.ex. formular giavischs d'anniversari, spargnar daners da giaglioffa, ir a la biblioteca e ludoteca, adattar e duvrar quai ch'è avant maun, barattar cun auters).	
	b	» san cumparegliar pretschs da rauba (p.ex. giugarets) e da servetschs (p.ex. posta, coiffeur, indrizs e purschidas en territoris turistics, territori da skis, bogn cuvert).	
	c	» san planisar ina cumpra simpla sco era considerar niz, custs e pussaivladads da spargn. conflicts tranter giavischs, basegns e meds finanzials stgars	MA.3.A.1.c
2	d	» san intercurir vi d'exempels la midada da disas da consum sco era mussar consequenzas per il mintgadi (p.ex. utensils da scola).	
	e	» san ordinar ils basegns fundamentals d'umans tenor lur urgenza e distinguer giavischs da basegns ch'èn impurtants per survivor (p.ex. nutriment, abitar versus giugarets, excursiuns).	
	f	» san distinguer baints da consum sco simbols da status e sco segns da l'appartegnientscha u da la cunfinaziun da gruppas.	
	g	» san examinar a maun d'exempels decisiuns da consum resguardond las pussaivladads finanzialas sco era discutir alternativas per cuvrir ils basegns (p.ex. far u producir sez).	
	h	» san analisar a maun d'exempels la repartiziun da baints e chattar motivs per las differenzas. bainstanza, povradad	
► Cumpetenza consecutiva: ELT.2.3, ELT.3.1, ELT.3.2, ELT.3.3			